

Početné soustředění poštolek rudonohých (*Falco vespertinus*) na střední Hané *High concentration of Red-footed falcons (Falco vespertinus) in the central Haná region*

Josef Chytil

Ornitologická stanice Muzea Komenského v Přerově, Bezručova 10, 750 11 Přerov; chytil@prerovmuzeum.cz

Chytil J. 2015: Početné soustředění poštolek rudonohých (*Falco vespertinus*) na střední Hané. / *High concentration of Red-footed falcons (Falco vespertinus) in the central Haná region*. Zprávy MOS 73: 30–32.

Between mid-August and mid-September 2015, unusually high numbers of birds of prey (including also rather rare species such as the Saker Falcon – Falco cherrug, Rough-legged Buzzard – Buteo rufinus, Imperial Eagle – A. heliaca, Lesser Spotted Eagle – Clanga pomarina, Greater Spotted Eagle – C. clanga) occurred close to the Příkazy village (Olomouc district, central Moravia; 49.6267847N, 17.1356217E) due to extremely high abundance of Field Voles on large fields. Red-footed Falcons (Falco vespertinus) were present there since 18 August (min 9 ind.) until 24 September (3 ind.). The highest number reached at least 50 specimens on 15 September. An interesting behaviour was observed quite often: successful mobbing of Common Kestrels by Red-footed Falcons, taking the Field Voles caught by them.

Key words: Red-footed Falcon; high numbers; central Moravia

ÚVOD

V pozdním létě a v brzkém podzimu 2015 se na webu České společnosti ornitologické (www.avif.birds.cz) objevily zajímavé informace týkající se početného soustředění dravců v blízkosti Příkazy a Vojnice (okr. Olomouc). Informace se týkaly mnoha druhů včetně těch vzácnějších, jako jsou raroh velký (*Falco cherrug*; min 2 ex; jeden ex zjištěn s maďarským kroužkem – Boucný in litt.), káně bělochvostá (*Buteo rufinus*; pozorováno min. 5 různých jedinců – Boucný in litt.), moták lužní (*Circus pygargus*; min 6 ex.), luňák červený (*Milvus milvus*; min. 2 ex, jedinec se satelitní vysílačkou z Rakouska – Boucný in litt.), luňák hnědý (*M. migrans*; min. 6 ex), orel královský (*Aquila heliaca*; min 2 ex.), orel křiklavý (*Clanga pomarina*; 2 ex.) a dokonce orel volavý (*Clanga clanga*). Běžné druhy dravců se zde vyskytovaly v nebyvalých počtech – v měsíci září zde bývalo pravidelně pozorováno mnoho desítek kání lesních (*Buteo buteo*; min 60 ex.), pochopů rákosních (*Circus aeruginosus*; min 50 ex.) a poštolek obecných (*Falco tinnunculus*).

U poštolek obecné se také jednalo o mnoho desítek jedinců – min. 50 ex bylo pozorováno dne 8. 9. při současném útoku na vycpaného výra (Boucný in litt). Mezi těmito dravci byly početně zastoupeny i poštolky rudonohé. Důvodem nezvykle vysokého soustředění dravců byl výskyt obrovského množství hrabošů polních (*Microtus arvalis*) na několika sousedících polích, především na lokalitách „Dubčanka“, „Široké díly“ a „Koružné díly“. Nejčastěji se jednalo o pole po sklizni kukuřice, na několika menších okolních parcelách byl ponechán úhor.

Vlastní pozorování

Vzhledem k údajům na webu jsem se rozhodl lokalitu navštívit, zjistit celkovou početnost včetně rozdělení do determinovatelných kategorií (mladí ptáci – juv, samice – F a samci – M) a případně se pokusit o odchyt s možností zjistit původ protahujících ptáků. První návštěva proběhla 1. 9., kdy na drátech u silnice seděly 4 ex poštolek rudonohé a 1 ex ostříže (*Falco subbuteo*). Vůbec první zpráva o jejich výskytu na této lokalitě se objevila 17. 8, kdy M. Šindel pozpo-

Obr. 1 / Fig. 1: Mladý jedinec poštolky rudonohé. Těšetice, 14.9.2015. / *Young bird of Red-footed Falcon. September 14, 2015. Foto M. Vymazal*

Obr. 2 / Fig. 2: Nedospělý samec poštolky rudonohé. Těšetice, 15.9.2015. / *Immature male of Red-footed Falcon. September 15, 2015. Foto J. Polčák*

Obr. 3 / Fig. 3: Nedospělý samec poštolky rudonohé v pokročilejším stadiu pelichání. Těšetice, 15.9.2015. / *Immature male of Red-footed Falcon in an advanced phase of moulting. September 15, 2015. Foto J. Polčák*

Obr. 4. / Fig. 4: Dospělá samice poštolky rudonohé. Těšetice, 15.9.2015. / *Adult female of Red-footed Falcon. September 15, 2015. Foto J. Polčák*

roval min 9 ex (1juv, 3M a min 5F). Počty uveřejněné na zmíněném webu se až do 3. 9. pohybovaly do 10 ex; první údaj přesahující 10 jedinců se objevil 3. 9. (P. Křeček pozoroval 11 ex: 7juv, 2M a 2F). Počty postupně narůstaly až k 9. 9., kdy autor tohoto pří-

spěvku viděl na poli „Dubčanka“ min. 21 ex (10 juv, 6M a 5F). Na lokalitě přítomný D. Boucný odhadoval celkový počet poštolek rudonohých na lokalitě na 30, odhad jsem považoval za reálný. Další nárůst početnosti jsme zaznamenali s J. Polčákem 11. 9., kdy jsme

během odchytu na výra přítomné poštolky několikrát počítali. Početnost i zastoupení jednotlivých kategorií se průběžně měnila, při nejvyšším zjištěném počtu bylo na lokalitě min. 31 jedinců (15 juv, 9F, 7M). Zcela jistě nešlo o konečný počet, několik jedinců (blíže neurčeno) bylo pozorováno i za tratí směrem na Skrbeň. O dva dny později 13. 9. odhadovalo několik autorů (K. Šimeček, P. Shromáždil, M. Jakubec) počet poštolek rudonohých na min. 30 jedinců, K. Poprach uvádí z téhož dne 35 ex, z toho min. 7M. Vůbec nejvyšší počet jsem zjistil 15. 9., kdy bylo na čerstvě povláceném poli („Dubčanka“) pozorováno v 10:45 celkem 9M, 9F a 19 juv ex; při dalším sčítání na naprosto stejné ploše pouze 1M, 2F a 4juv; posléze ve 13:45 pozorováno 33 ex na poli a 12 ex krouží ve vzduchu; nakonec v 15:15 celkem 11M, 7F a 26 juv. Vzhledem k výrazně kolísajícímu zastoupení jednotlivých kategorií tak muselo být na lokalitě nejméně 50 ex. Během tohoto dne se podařil i odchyt na výra – společně s F. Zichou jsme kroužkovali celkem 13 jedinců, navíc byl chycen 1 ex s kroužkem z 9. 9. 2015. Dne 17. 9. jsme podnikli další akci na odchyt poštolek a jejich sčítání. První proběhlo v 10:00 hod., všechny poštolky rudonohé seděly nebo popoletovaly na poli Dubčanka stejně jako v minulých dnech. Celkem jsme zjistili 10M, 9F a 23 juv. Počasí se ale výrazně změnilo, zvedl se vítr a spousta dravců využívala výhodné termiky a větru. V 12:00 jsme zde již nepozorovali žádnou poštolku rudonohou, ačkoliv jsme jejich přímý odlet nezaznamenali. Poslední pozorování z lokality uveřejněné na webu ČSO pocházejí z 19. 9., kdy nezávisle na sobě odhadovali O. Boháč a A. Goebel a kol. počet kolem 10 ex; zcela poslední potom 24. 9., kdy V. Brlík a A. Valigurová viděli na lokalitě 1M a 2 juv.

Uvedená pozorování zdá se navazují na podobná soustředění poštolek rudonohých v předcházejícím roce 2014 na střední Moravě, kdy se (zřejmě) podobné koncentrace vyskytovaly v měsíci září ve východní části okresu Prostějov. Údaje z www.avif.birds.cz udávají dva údaje kolem poloviny září přesahující 20 ex (25 ex 13.9.2014 – Dobeš; 58 ex na nocovišti 17.9.2014 – Poprach). Je možné, že se zde vyšší počty zdržovaly delší dobu, ale lokalita

nebyla tak často kontrolována jako výše zmíněná pole na Těšeticku v roce 2015. Zajímavé je, že ani zdaleka podobné počty poštolek rudonohých nebyly ani v jednom z těchto roků hlášeny z jižní Moravy (2014 max. 7 ex Stošíkovice na Znojemsku 14.9. – Stehlík; 2015 dokonce jen max. 3 ex Veselí n. Moravou 12.9. – Šimeček).

Denní režim a chování poštolek rudonohých

Brzy rána ptáci posedávali na drátech elektrického vedení podél silnice (charakter spíše zpevněné polní cesty) mezi Vojnicemi a Příkazy na okrese Olomouc. Poté se rozptýlili po přilehlých polích, nejčastěji na poli Dubčanka. Zde se zdržovali po celý den, pozdě odpoledne postupně z lokality mizeli na nezjištěné nocoviště. Během dne docházelo ke krátkým proletům nad poli, vlastní lov hrabošů probíhal nejčastěji pouze pobíháním po poli – na rozdíl od poštolek obecných. Velmi často docházelo k agresivnímu napadání poštolek obecných v případě jejich úspěšného ulovení hraboše. Pravidelně útočilo více jedinců poštolek rudonohých, k první poštolce rudonohé atakující poštolku obecnou se během několika málo vteřin přidávaly další. Nejvyšší zjištěný počet napadající poštolku obecnou s uloveným hrabošem bylo až 7 jedinců poštolek rudonohé (13. 9.). Toto napadání bylo ve většině případů úspěšné – poštolka obecná uloveného hraboše pustila a jedna z obtěžujících poštolek rudonohých se ho zmocnila. Stejný poznatek uveřejnila i M. Rýparová 6. 9. („sama moc neloví – úspěšně obírá poštolky obecné o kořist“). Zajímavé bylo, že poštolky z lokality nezmizely ani po výrazné změně na polích 15. 9., která byla čerstvě podmnítnuta.

ZÁVĚR

Na přelomu léta a podzimu 2015, od poloviny srpna do poloviny září, došlo na polích mezi Příkazy a Vojnicemi na střední Hané k nebyvalému soustředění dravců na polích s výrazně přemnoženým hrabošem polním. Výrazně vysoké počty byly také zjištěny u poštolek rudonohé, které kolem 15. září zcela jistě přesáhly počet 50 jedinců.